

Список літератури:

1. Ломова Т. О. Особливості взаємозв'язку стратегії поведінки у конфлікті та соціальних очікувань особистості в малій соціальній групі. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Сер.: Педагогіка*. 2007. Випуск 1. С. 217-223.
2. Мандрик Л. М. Дослідження феномену агресивності майбутніх фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій. *Пожезна безпека: теорія та практика*. 2023, №13. С. 79-85.
3. Шкарлатюк К. І. Агресія та здатність до прогнозування в підлітковому віці. *Психологічні перспективи. Вип. 17. Волинський національний університет імені Лесі Українки*. Луцьк, 2010. С. 273-280.

СПЕЦИФІКА СТАНОВЛЕННЯ САМООЦІНКИ ДІТЕЙ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Мельник Марина Володимирівна
магістрантка спеціальності «Психологія»,
Полтавський національний педагогічний
університету імені В.Г. Короленка

Гончарова Наталія Олексіївна
кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології,
Полтавський національний педагогічний
університету імені В.Г. Короленка

Інтернет-адреса публікації на сайті:
<http://www.economy-confer.com.ua/full-article/4933/>

У сучасних умовах, навчальна діяльність молодших школярів потребує важливого врахування самооцінки в особистісному розвитку, структури самооцінки, її функцій. Побудова нового гуманного, демократичного суспільства висуває на передній план проблеми, пов'язані з формуванням всебічно розвиненої особистості, здатної адекватно сприймати зміни в суспільному житті, проявляти свідому активність, спрямовану на приведення внутрішніх резервів у відповідність до зовнішніх умов. Вирішення цих проблем з необхідністю привертає увагу до таких фундаментальних утворень особистості як самооцінка. В останні десятиліття в педагогічній науці можна зустріти ряд цікавих робіт із проблеми самооцінки. Інтерес до даного особистісного утворення безупинно росте. Багато цікавих думок стосовно розвитку самооцінки можна знайти у А. В. Захарової, Т. А. Каракуліної, І. С. Кона, А. І. Ліпкіної, С. Л. Рубінштейна, Г. А. Цукермана та інші.

Велике значення у становленні самооцінки молодшого школяра, на думку М. Феннел, має стиль сімейного виховання, прийняті у родині цінності. У цьому випадку рівень самооцінки виступає як показник нервово-психічного здоров'я підрастаючого покоління. Заохочення (подарунки, слова схвалення),

підтримуючи і закріплюючи конкретну поведінку, працюють на формування позитивної оцінки себе. Родина, у першу чергу, може допомогти дитині перебороти об'єктивно виникаючі труднощі [3, с. 225]. Л. С. Виготський припускав, що саме у семирічному віці починає складатися самооцінка – узагальнене, стійке, позаситуативне і, разом з тим, диференційоване відношення дитини до себе. Самооцінка опосередковує відношення дитини до самої себе, інтегрує досвід її діяльності, спілкування з іншими людьми. Ця найважливіша особистісна інстанція, що дозволяє контролювати власну діяльність із погляду нормативних критеріїв, будувати свою цілісну поведінку відповідно до соціальних норм [2, с. 35]. З надходженням до школи у житті дитини починається новий період; провідною формою її діяльності стає навчальна діяльність із її особливим режимом, особливими вимогами до її нервово-психічної організації та особистісних якостей. Молодшому школяру у навчальній діяльності необхідне вміння ставити мету і контролювати свою поведінку, керувати собою. Щоб керувати собою, необхідні знання про себе, оцінка себе. Процес формування самоконтролю залежить від рівня розвитку самооцінки. Молодші школярі можуть здійснювати самоконтроль тільки під керівництвом дорослого й за участю однолітків. У цьому зв'язку, вважається, що потужним чинником впливу на самооцінку молодшого школяра виступає оцінка вчителя. Оцінюючи знання, вчитель одночасно оцінює особистість, її можливості та місце серед інших.

Орієнтуючись на оцінки вчителя, діти самі поділяють себе і своїх товаришів на відмінників, середніх, слабких, старанних або нестаранних, відповідальних або безвідповідальних, дисциплінованих або недисциплінованих. Оцінна діяльність учителя звичайно здійснюється у формі оцінок у журналі й у вербальній формі. Між цими двома формами оцінок є істотна розбіжність. Оцінка, яку вчитель ставить у журнал, є офіційним документом. Тому вчитель ставить її на основі спеціально розроблених критеріїв і вимог суспільства. До вербальних же оцінних суджень учителя суспільство пред'являє лише загальні, принципіві вимоги, не контрольовані суворими показниками, вони повинні відповідати гуманістичним тенденціям народного утворення, сприяти розвитку учнів. Тому вербальна оцінка не менш відповідальна для вчителя, ніж оцінка у журналі. Вона дозволяє педагогові враховувати сформовану ситуацію, підкреслювати старанність учнів, яким важко дається навчання, і навпаки, виражати осуд здатних, але ледачих. За твердженням Ф. В. Костильова, успіхи й невдачі у навчанні, оцінка вчителем результатів навчальної праці починають визначати і відношення дитини до самої себе, тобто її самооцінку. В учня в освітньому процесі формується установка на оцінку своїх можливостей – один з основних компонентів самооцінки, у якій відбивається те, що дитина довідається про інших, і її зростаюча власна активність, спрямована на усвідомлення своїх дій й особистісних якостей [1, с. 561]. Культивуванню низької самооцінки у

невстигаючих дітей сприяють так само ще більш низькі, ніж оцінки вчителя, оцінки однокласників, які переносять неуспіхи невстигаючих дітей у навчанні на всі інші сфери їхньої діяльності. Уже у другому класі у відмінно встигаючих дітей формується завищена самооцінка, зневажливе відношення до всіх тих, хто не є відмінником. У навчальній діяльності учнів є значна з класу у клас зростаюча диспропорція між обсягом і складністю наукової інформації, що їм слід засвоїти, і тими способами, які їм для цієї мети даються. Необхідність сформувати у дітей молодшого шкільного віку контроль і самооцінку не викликає ніяких сумнівів. Дослідження Г. Рейчлінд показують, що чим раніше зрозуміє молодший школяр необхідність постійного самоконтролю, тим краще [3, с. 223]. Таким чином, допомогти дитині з перших днів навчання опанувати контролем, показати, що це таке, як він здійснюється, і поступово при вчити її саму контролювати й оцінювати свої дії – от завдання, що постає перед педагогом. У ході освітнього процесу у школярів поступово зростає критичність, вимогливість до себе. Першокласники переважно позитивно оцінюють свою навчальну діяльність, а невдачі пов'язують тільки з об'єктивними обставинами. Другокласники й особливо третьокласники ставляться до себе вже більш критично, роблячи предметом оцінки не тільки гарні, але й погані вчинки, не тільки успіхи, але й невдачі у навчанні. Оцінні бали, які виставляє вчитель, повинні, безумовно, відповідати дійсним знанням дітей. Однак педагогічний досвід показує, що в оцінці знань учнів потрібен великий такт. Важливо не тільки, яку оцінку поставив учитель учневі, але й те, що він при цьому сказав. Дитина повинна знати, чого чекає від нього вчитель наступного разу. Не слід захвалювати гарних учнів, особливо тих дітей, які досягають високих результатів, але без особливої праці. Проте потрібно заохочувати у тій чи іншій формі найменше просування у навчанні, хоча й слабку, але працюючу, старанну дитину. Головне, що повинно визначати відношення кожного вчителя до кожного учня, за твердженням Н. В. Касіциної, незалежно від рівнів його знань й індивідуальних психологічних особливостей, – це глибока віра у зростаючу людину, її можливості [1, с. 559]. Таким чином, вплив педагога на формування самооцінки школярів безсумнівний. Організувати навчальну роботу учитель повинен, співвідносячи результати, що досягаються дітьми, не тільки з їх розумовими здатностями, але й із самооцінкою дитини, її власними уявленнями про характер і рівень реалізації своїх можливостей у різних навчальних ситуаціях. Від цих поглядів залежить більша або менша впевненість учня у своїх силах, усвідомлення результату як успіху або неуспіху, відношення до допущених помилок. Вибір для рішення завдання залежно від ступеня його труднощів і ряд інших найважливіших моментів навчальної діяльності, у яких виражаються вже не розумові здатності самі по собі, а особистісний фактор, що впливає на формування адекватної самооцінки молодшого школяра.

Список літератури:

1. Калюжна Є. М., Швергіна М. В. Вплив самооцінки на успішність у молодшому шкільному віці. *Молодий вчений*. 2016. № 32. С. 559-563.
2. Камінська О. В. Детермінанти виникнення низької самооцінки в молодшому шкільному віці. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. №1. С. 34-38.
3. Чайкіна С. В. Особливості формування самооцінки молодших школярів. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2013. №2. С. 223-230.

СУТНІСТЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Охріменко Анастасія Євгеніївна

*магістрант, Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

Клевака Леся Петрівна

*кандидат педагогічних наук,
доцент, Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.economy-confer.com.ua/full-article/4916/>

Емоційний інтелект є вирішальним елементом успіху як в особистому, так і в професійному контексті. Це стосується здатності розпізнавати власні емоції та керувати ними, а також емоції інших. Розвинений емоційний інтелект відіграє важливу роль у покращенні стосунків людини із навколишнім світом та з самим собою, допомагає у навчанні та сприяє конкурентоспроможності в роботі.

Емоційний інтелект – це концепція, яка останнім часом привернула значну увагу. Це визначається як здатність розпізнавати, розуміти та керувати власними емоціями, а також емоціями інших людей. Емоційний інтелект відіграє життєво важливу роль в особистому та професійному житті. В особистих умовах це допомагає людям підтримувати здорові стосунки з родиною та друзями. У професійному середовищі лідерам важливо керувати своїми емоціями та ефективно спілкуватися з членами команди.

Для розуміння поняття емоційного інтелекту перш за все варто розглянути терміни «емоції» і «інтелект».

Емоції являють собою відображення мозком людини якоїсь актуальної потреби та ймовірності (або можливості) її задоволення. Вони проявляються в переживанні ставлення людини до подразників, що її оточують, та її внутрішнього стану [6, с. 21].

Основними підходами до тлумачення терміну «інтелект» є наступні:

– феноменологічний: особлива форма змісту свідомості, охоплює сферу розумових здібностей людини [2, с. 33];